

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2023

Onvoldoende begeleiding co-promotor, onjuiste weergave geschiedkundige gebeurtenis – niet-ontvankelijk, respectievelijk ongegrond

Universiteit Leiden

Onderwerp

Klager stelt dat hij onvoldoende begeleid is door zijn copromotor (Beklaagde). Daarnaast zou Beklaagde geschiedkundige gebeurtenissen onjuist hebben weergegeven in diverse uitingen. De klachten zijn ongegrond verklaard.

Samenvatting advies CWI d.d. 13 december 2022:

De Commissie Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden en Leids Universitair Medisch Centrum was in deze procedure als volgt:

- [naam] (voorzitter),
 - [naam]
 - [naam]
 - [naam]
- [naam], secretaris,

Het verloop van de procedure

Bij brief van [datum], ontvangen op [datum], heeft Klager een klaagschrift tegen Beklaagde ingediend wegens vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit. Op [datum] heeft Klager de klacht aangevuld.

Bij brief van [datum] heeft de Commissie Klager verzocht de klacht naar de substantiëren. Op [datum] heeft Klager hier gehoor aan gegeven.

Bij brief van [datum] heeft Beklaagde een verweerschrift ingediend.

Op [datum] zijn Klager en Beklaagde in elkaars aanwezigheid gehoord. [Naam] is deze bijeenkomst als toehoorder aanwezig geweest.

Klacht

Klager heeft ten aanzien van twee onderwerpen een klacht ingediend; (1) het gebrek aan begeleiding door Beklaagde als copromotor en (2) het onjuist weergeven van geschiedkundige gebeurtenissen.

Ten aanzien van de eerste klacht heeft klager toegelicht dat hij buitenpromovendus is en een proefschrift schrijft over [onderwerp]. Zijn promotor, [Promotor], heeft bij aanvang van het promotietraject in 2013 aangegeven dat Beklaagde bereid was om als copromotor op te treden. Klager stelt dat Beklaagde onvoldoende invulling heeft gegeven aan zijn rol als copromotor. Daarnaast zou hij zich niet onafhankelijk opgesteld en het werk van Klager hebben vertraagd, dan wel belemmerd.

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

Ten tweede stelt Klager dat Beklaagde bij het schrijven van een diverse artikelen en bij publieke optredens een verkeerde voorstelling heeft geschetst van een aantal geschiedkundige gebeurtenissen. Klager verwijst in dit kader naar wijze waarop [naam] om het leven is gekomen. Daarnaast stelt Klager dat Beklaagde van de aanwezigheid van [beschrijving], niet goed heeft beschreven, terwijl dit in diverse bronnen terug is te vinden.

Juridisch kader

In de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 is, voor zover hier relevant, het volgende bepaald:

1. Reikwijdte en overgangsbepalingen

1.1 Op welke activiteiten is deze code van toepassing?

1. Deze code gaat over wetenschappelijk onderzoek in den brede, zoals dat wordt uitgevoerd aan de instellingen die deze code onderschrijven. Dit omvat zowel publiek als privaat gefinancierd en zowel fundamenteel als toegepast en praktijkgericht onderzoek.

2. 'Onderzoek' omvat alle activiteiten die aan de onderzoekspraktijk verbonden zijn: het opstellen van aanvragen, opzet en uitvoering van het onderzoek, beoordeling en peer review, het optreden als inhoudelijk deskundige, verslaglegging, verantwoording en publiciteit.

Principes Gedragscode

1. Eerlijkheid houdt onder andere in dat men geen ongefundeerde claims doet, dat men over het onderzoeksproces correct rapporteert, dat men data of bronnen niet verzint of vervalst, dat men alternatieve visies en tegenargumenten serieus neemt, dat men open is over onzekerheidsmarges, en dat men resultaten niet gunstiger dan wel ongunstiger voorstelt dan ze zijn.

4. Onafhankelijkheid houdt onder andere in dat men zich in de keuze van de methode, bij de beoordeling van de data en in de weging van alternatieve verklaringen, maar ook bij het beoordelen van onderzoek of onderzoeksvoorstellen van anderen, niet laat leiden door buiten-wetenschappelijke overwegingen (bijvoorbeeld overwegingen van commerciële of politieke aard). Aldus geformuleerd omvat onafhankelijkheid ook onpartijdigheid. Onafhankelijkheid is in elk geval vereist bij de opzet en uitvoering van en rapportage over het onderzoek; bij de keuze van het onderzoeksobject en van de onderzoeksvraag is onafhankelijkheid niet altijd nodig.

Normen Gedragscode

4. Houd rekening met de laatste wetenschappelijke inzichten.

22. Zorg dat bronnen controleerbaar zijn.

34. Presenteer op zorgvuldige wijze bronnen, data en argumenten.

39. Wees expliciet over serieuze alternatieve inzichten die relevant kunnen zijn voor de interpretatie van de data en de onderzoeksresultaten.

49. Beoordeel niet als twijfel kan rijzen over de eigen onafhankelijkheid, bijvoorbeeld vanwege mogelijke zakelijke of financiële belangen.

50. Beoordeel niet, of alleen in algemene zin, buiten het domein van de eigen deskundigheid.

58. Vertraag of belemmer het werk van andere onderzoekers niet op onbehoorlijke wijze.

In de Klachtregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden & Leids Universitair Medisch Centrum is, voor zover hier relevant, het volgende bepaald:

1. Definities

Praesidium: de twee voorzitters van de twee kamers van de Commissie, zoals beschreven in artikel 4.3;

8.3. Het Praesidium oordeelt binnen drie weken na ontvangst over de ontvankelijkheid van de Klacht. Indien zij tot niet-ontvankelijkheid concludeert, brengt zij daarover terstond advies uit aan het Bestuur. Het Bestuur stelt Klager, Beklaagde en de betreffende decaan hiervan op de hoogte.

8.4. Het Praesidium kan tot niet-ontvankelijkheid concluderen indien:

- a. het verzuim als bedoeld in artikel 7.3 niet binnen de gestelde termijn is hersteld;
- c. zij betrekking heeft op een gedraging die langer dan tien jaar voor indiening van de Klacht heeft plaatsgevonden;
- d. de Klacht geen betrekking heeft op een schending van de wetenschappelijke integriteit;

Beoordeling klachten

De Commissie merkt allereerst op dat de systematiek van de Gedragscode zo moet worden gelezen dat in beginsel getoetst wordt aan de normen en niet aan de principes van wetenschappelijke integriteit.

In het hierna volgende worden de klachten per (deel)onderwerp besproken.

Copromotorschap

Ten aanzien van de klacht die ziet op de invulling van het copromotorschap, oordeelt de Commissie als volgt.

Uit de stukken en hetgeen ter zitting naar voren is gebracht, is vast komen te staan dat [Promotor] zich in 2013 bereid heeft verklaard als promotor op te treden voor de promotie van Klager. [Promotor] heeft hierop Beklaagde gevraagd of hij mogelijk als copromotor zou kunnen optreden. In dit kader heeft Beklaagde een onderzoeksvoorstel gelezen en, in een informeel gesprek met [Promotor], te kennen gegeven dat het voorstel te prematuur was. Niet in geding is dat Klager en Beklaagde hierna op geen enkele wijze contact met elkaar gehad hebben over het proefschrift en dat Beklaagde op geen enkele wijze Klager heeft begeleid. Dat Beklaagde formeel, noch informeel als copromotor is aangewezen, staat eveneens niet ter discussie.

De klacht van Klager, dat Beklaagde zijn rol van copromotor onvoldoende, of zelfs in strijd met de wetenschappelijke integriteit heeft vervuld, mist derhalve elke feitelijke grondslag, nu hij nimmer als copromotor heeft opgetreden en Klager ook niet op andere wijze heeft begeleid. Klager dient op dit punt derhalve niet-ontvankelijk te worden verklaard, nu de klacht niet tot het oordeel kan leiden dat het handelen van betrokkene een schending van de wetenschappelijke integriteit behelst.

Onjuiste weergave gebeurtenissen: overzicht onderwerpen

Na het verzoek van de Commissie om de klacht te substantiëren, heeft Klager in zijn brief van 7 september 2022 meer specifiek beschreven op welke onderwerpen zijn klacht betrekking heeft. De Commissie gaat bij de beoordeling van de klacht uit van deze opsomming:

1. De bijdrage van Beklaagde in de bundel [titel, jaartal].
2. Het hoofdstuk van Beklaagde in [titel, jaartal].

3. Interview op [medium].
4. Boekbespreking [titel], [auteurs].
5. Presentatie van [titel, jaartal].
6. De rol van Beklaagde als redactielid van het boek [titel, jaartal].

Onderwerpen 1. t/m 3.; Ontvankelijkheid

Met betrekking tot de klachten 1. t/m 3. constateert de Commissie dat deze langer dan 10 jaar geleden voor indiening van de klacht hebben plaatsgevonden. Ingevolge artikel 8, vierde lid, onder c., kunnen deze klachten niet-ontvankelijk worden verklaard. De Commissie heeft tijdens de behandeling van deze kwestie geen aanleiding gezien om hiervan af te wijken. De Commissie adviseert dan ook om deze klachten niet-ontvankelijk te verklaren en zal deze klachten verder naast zich neerleggen.

Onderwerpen 4. t/m 6.; Ontvankelijkheid

De onderwerpen 4.t/m 6. komen er in de kern neer dat Beklaagde in diverse artikelen en in publieke optredens een verkeerde weergave heeft gegeven van gebeurtenissen en omstandigheden rondom de [gebeurtenis].

Klager is van mening dat de [beschrijving] niet goed is omschreven. Klager heeft naar voren gebracht, zo begrijpt de Commissie, dat de rol van [naam] stelselmatig rooskleuriger wordt voorgesteld dan de werkelijkheid en dat ook in buitenlandse literatuur kritischer naar [naam] optreden wordt gekeken.

Klager stelt dat uit primaire bronnen blijkt dat er in Nederland sprake is geweest van gestructureerde geschiedvervalsing door het [instituut], onder wie Beklaagde.

De klacht is in zekere zin niet alleen gericht tegen Beklaagde, maar tegen de vele Nederlandse historici die na de tweede wereldoorlog onderzoek hebben gedaan naar de [beschrijving]. Het is de Commissie tijdens het onderzoek niet geheel duidelijk geworden waarom het juist Beklaagde is geweest, tegen wie de klacht is ingediend. De klacht lijkt ingediend te zijn vanuit een diepe frustratie over het historisch duiden van een gebeurtenis en een persoon.

Wat daar verder van zij, Klager heeft de Commissie er niet van kunnen overtuigen dat er sprake is van een gestructureerde geschiedvervalsing zoals hij voorstelt. De Commissie is van mening dat er eerder sprake is van een verschil in interpretatie met aan de ene kant de 'Nederlandse' visie en de 'buitenlandse' visie aan de andere.

De Commissie overweegt in dit kader dat zij niet bevoegd is om te oordelen over wetenschappelijke controversen. Bij schending van wetenschappelijke integriteit is het derhalve van belang onderscheid te maken tussen schending van wetenschappelijke integriteit enerzijds, en bekritiseerbare of slechte wetenschap anderzijds. Bij kritiseerbare en slechte wetenschap is veelal sprake van een interpretatieverschil c.q. een verschil van mening over een wetenschappelijk oordeel. De Commissie is noch uitgerust noch bevoegd om als arbiter op te treden in wetenschappelijke controversen. De Commissie stelt zich derhalve primair op het standpunt dat de klachten ten aanzien van de onjuiste weergave van gebeurtenissen niet ontvankelijk verklaard dienden te worden, nu het een wetenschappelijk discours betreft. Deze dienen te worden bediscussieerd en beslecht in het daartoe geëigende forum van wetenschappelijke tijdschriften, bij voorkeur in het tijdschrift waarin het bekritiseerde artikel is verschenen.

Onderwerpen 4. t/m 6.; inhoudelijke beoordeling

Indien toch zou moeten worden aangenomen dat de onderwerpen 4. t/m 6. Voor inhoudelijke behandeling in aanmerking komen, overweegt de Commissie als volgt.

Met betrekking tot onderwerp 4. (boekbespreking) heeft Klager naar voren gebracht dat Beklaagde in strijd met norm 47 van de Gedragscode heeft gehandeld (Wees als peer reviewer of beoordelaar eerlijk en

zorgvuldig en motiveer de beoordeling). Daarnaast zou het besproken boek onwaarheden met betrekking tot de [gebeurtenis] bevatten en bevatte de literatuurlijst niet het boek van [naam] over die [gebeurtenis].

De Commissie is van mening dat deze (korte) boekbespreking niet kan worden aangemerkt als een *peer review* of een beoordeling zoals bedoeld in de Gedragscode. In de bespreking geeft Beklaagde zijn persoonlijke mening en visie op het reeds verschenen boek. Zijn gedachten zijn bedoeld om de lezers te informeren over het boek en is er niet op gericht om fouten of tekortkomingen van de auteurs te corrigeren. De klacht kan daarom op dit punt geen doel treffen.

De klacht dat de auteurs van het besproken boek de aan- en afwezigheid van de [gebeurtenis] niet correct hebben weergegeven, en dat Beklaagde dit in deze boekbespreking had moeten benoemen, volgt de Commissie niet. Bovendien geldt ook hier dat de kwestie van de [gebeurtenis] onderdeel uitmaakt van het wetenschappelijk discours.

Hetzelfde geldt voor het ontbreken van het boek van [naam] in de literatuurlijst van het besproken boek. Van een boekbespreking kan worden verwacht dat het ontbreken van een specifieke titel in de literatuurlijst wordt benoemd. Daar komt bij dat Beklaagde in de bespreking er melding van heeft gemaakt dat het boek een 'beknopte bibliografie' kent. Dat hij niet heeft opgemerkt dat het boek van [naam], of andere titels, niet zijn opgenomen in de literatuurlijst, kan hem niet verweten worden.

Hetgeen Beklaagde in dit kader (onderwerp 4.) naar voren heeft gebracht kan in geen geval leiden tot conclusie dat Beklaagde in strijd met de wetenschappelijke integriteit heeft gehandeld.

Met betrekking tot onderwerp 5 (presentatie [titel]), overweegt de Commissie het volgende.

Klager heeft naar voren gebracht dat Beklaagde tijdens de presentatie heeft beschreven [omschrijving]. Beklaagde heeft volgens Klager ten onrechte deze bronnen en zienswijze niet genoemd.

De Commissie overweegt dat Beklaagde in de presentatie bij zijn zienswijze ten aanzien van [omschrijving] verwijst naar het werk van [naam]. [Naam] heeft gedurende een lange periode onderzoek gedaan bij het [instituut] en heeft daar beschikking gehad over alle collecties. Zoals onweersproken is gebleven, wordt het werk van [naam] met betrekking tot de [onderwerp] gezien als het 'standaard wetenschappelijk werk'. Dat Beklaagde zijn zienswijze [omschrijving] baseert op het werk van [gezaghebbend auteur] is dan ook niet te duiden als een onzorgvuldige gedraging.

Dat er mogelijk andere (primaire) bronnen zijn die een andere lezing nahouden op [omschrijving], maakt dat niet anders. De mogelijkheid bestaat immers dat Beklaagde de bronnen niet gekend heeft, of dat hij op andere gronden heeft besloten [gebeurtenis] te omschrijven zoals hij heeft gedaan. Uit niets is gebleken dat Beklaagde met opzet heeft geprobeerd de gebeurtenissen anders te omschrijven, terwijl hij wist dat een andere lezing de juiste was.

Ten aanzien van de klacht dat Beklaagde in de presentatie heeft beschreven dat [omschrijving], overweegt de Commissie als volgt.

In de presentatie schetst Beklaagde een beeld van de wijze waarop in de media in [jaartal] de [gebeurtenis] heeft weergegeven. Hierbij wordt verwezen naar werk van [naam], waarin een krantenartikel beschreven. In dat krantenartikel heeft de journalist [omschrijving].

Het is derhalve niet Beklaagde, noch [auteur], geweest die heeft gesteld dat [omschrijving], noch heeft hij in de presentatie dat beeld willen schetsen.

Dit volgt ook uit de zinnen die direct volgen op deze passage. [Beschrijving].

Gezien het voorgaande acht de Commissie de klachten ten aanzien van onderwerp 5. ongegrond.

Onderwerp 6. betreft de rol van Beklaagde als redactielid van het boek [titel, jaartal]. Klager verwijst naar pagina [nummer] van het boek, alwaar een bronvermelding niet correct zou zijn, feiten niet volledig zijn weergegeven en zou een bron (een artikel van Klager) ten onrechte niet zijn opgevoerd.

Vast is komen te staan dat het boek bestaat uit losstaande hoofdstukken die zelfstandig door auteurs zijn geschreven, en dat het hoofdstuk waarin pagina [nummer] is te vinden, niet door Beklaagde is geschreven. Klager is echter van mening dat Beklaagde als *redacteur* van het boek verantwoordelijkheid draagt voor de door hem geconstateerde nalatigheden. De Commissie is echter van mening dat een redacteur van een boek, slechts in uitzonderlijke gevallen, en alleen als zwaarwegende omstandigheden daartoe aanleiding geven, verantwoordelijk kan worden gehouden voor inhoud die niet door hemzelf is geschreven. Klager heeft niet aannemelijk gemaakt dat daar in dit geval sprake van is. De klacht is derhalve op dit punt ongegrond.

Overweging ten overvloede

In onderhavige kwestie heeft Klager laten weten dat zijn publicaties over dit ophef hebben geleid bij een groep die er een andere visie op nahouden. Klager heeft aangegeven dat hij onder meer intimiderende berichten per telefoon heeft ontvangen en dat heeft hem zeer geraakt. De Commissie keurt dergelijk intimidaties uiteraard af, maar kan daar verder geen invloed op uitoefenen. Volledigheidshalve hij opgemerkt dat niet is gesteld dat Beklaagde aan deze intimidaties heeft bijgedragen.

De Commissie hecht er desalniettemin waarde aan om op te merken dat een procedure als onderhavige voor de daarbij betrokken partijen als zeer belastend kan worden ervaren.

De keuze om een klacht in te dienen dient derhalve niet lichtzinnig genomen te worden, omdat dit beschadigend kan zijn. Alhoewel de procedure in alle vertrouwelijkheid wordt gevolgd, wordt naast het College van Bestuur immers ook de betreffende decaan geïnformeerd over de klacht en zal een beklaagde zich genoodzaakt kunnen voelen om dit te delen met directe collega's of leidinggevende. Dit kan voor de beklaagde als beschadigend worden gevoeld, ook als later blijkt dat er geen sprake is geweest van een inbreuk op de integriteit.

Dit klemt in bij deze klacht te meer, nu Beklaagde heeft aangegeven dat hij in de afgelopen tien jaar Klager nauwelijks heeft gezien of gesproken en hij als buitenpromovendus aan het instituut is verbonden. Klager had er ook voor kunnen kiezen de discussie op een andere wijze te laten plaatsvinden.

Advies van de Commissie

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie het College van Bestuur de klacht primair niet-ontvankelijk, respectievelijk ongegrond te verklaren.

Aanvankelijk oordeel College van bestuur d.d. 22 december 2022:

Advies van de CWI wordt overgenomen.

LOWI:

De kwestie is niet voorgelegd aan het LOWI.

Definitief oordeel van het College van Bestuur d.d. 14 maart 2023:

Het College stelt als definitief oordeel vast dat de klacht inzake wetenschappelijke integriteit niet-ontvankelijk, respectievelijk ongegrond is.